„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 58. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 16. АПРИЛА 1893. ГОДИНА XXVIII.

НА БАЛКАНУ ВРИ.

Од кад је историја почела да бележи равне догађаје у свету, од оно најтамнијег доба па до дана данашњега, балканско полуострво играло је увек знамениту улогу, шта више оно је пресудно утицало у развитак европског образовања и на његовом земљишту засновани су велики догађаји, који су по често преобразили Европу, западну Азију и северну Африку. Треба само да се сетимо оних времена кад су у маленој Грчкој процветале све врсте људских вештина, које данашње људство, ма да живимо у т. з. просвећеном деветнаестом веку, још ни из далека достигло није; треба да се сетимо величанствене борбе између мајушне старе Јеладе и горостасне Персије; треба да се сетимо кад је онај ванредни човек, кога зовемо Александром Великим, из своје малене Мађедоније полетио славом чак до обала реке Инда; треба да се сетимо оних времена византијског царства, кад је велики војсковођа Велизар повратио у своју стару снагу некадање велико римско царство, освојивши маленом војском али огромном снагом великога свога духа део Азије, Африке и Италију; треба да се сетимо оних силних комешања које проузрочише сеобе разних народа у ту другу башту Европе; треба да се сетимо провале монголско-татарске ордије; треба да се сетимо сјајних и јуначких времена бугарског цара Симеона и српског великог Душана. Па треба да се сетимо провале Турака са дуготрајним и ужасним њезиним последицама; треба да се сетимо горостасне борбе потлачених балканских народа против својих угњетача, уз братску помоћ свих руских царева од Катарине Велике па до „цара ослободитеља“, племенитог Александра II.

И како су се онда у оно старо доба зачеле трзавице ни данас још довршене нису . . . а није чудо; јер свако жив, јагмећи да дође до уплива у том рају Европе и целог света, свако јагмећи да одане и ужива рајске сласти у миомирисном ваздуху Восфора и Хелеспонта (Дарданела) . . . и нехотице допринео је: да се тај рај претвори у пустош а углађеност старога века у најужасније варварство.

Па то настојање није престало ни данас. Великани данашње Европе јагмећи за превласт на балканском полуострву уносе растројство у младе, бујне снаге балканских народа, који још нејаки ипак свом снагом душе своје теже са својом слободом . . . они уносе то растројство да ту слободу загуше. Но бадава свако настојање у том погледу. Снага природе је јача од људског настојања . . . и растргани, дугим мртвим сном успавани делови балканских народа буде се и неодољивом снагом теже к своме сједињењу. Па управо за то и јесте данашње, болесно, грозничаво стање на балканском полуострву, јер процес стварања, ма у којој врсти у природи, увек условљава то болесно, то грозничаво стање све до дана фактичног препорођаја, а још и који час после истог.

Некад снажно царство љутих Османлија (Турака) очевидно гине и нагиње к смрти. У Грчкој, истина, од неко доба је тишина а исто и у Арбанашкој, но то је тишина пре олујине; још недавно у Атини хорило се силно узбуђење велико-школске омладине и пламтила борба између првака грчких Трикуписа и Делијаниса . . . па сећамо се још сви путовања Трикуписева по балканским престоницама због савеза народа на Балкану.

У Бугарској гвоздена рука силеџије Стамбулова притисла је онамошњи народ да не може ни да дане. Но силеџије увек су рђаво пролазили од кад је света и века па ће стићи заслужена плата и тога новог Нерона.*) Осушиће се његова слаба рука а геније народа бугарскога винуће се славом у висину . . . . ако не буде пожелео туђег блага — јер туђе благо благослова нема.

У Србији свиће зора . . . . зора златна, зора сјајна . . . зора којој као звезда даница на уранку претходи сам краљ српски. Па још какав краљ! Нежан пупољак руже миомирисне . . . руже беле . . . руже невине. И као што је дивна зора млада, како у срцу човека та зора млада буди најузвишеније осећаје . . . . тако и невино лице младог краља српског, величанствена снага јуначког духа тога пупољка на српском престолу, диже срце народа његова до вршка надземаљског усхићења. Престаће, мораће престати братоубилачке борбе . . . и народ српски у том свом усхићењу сав, као један човек, јурнуће и срцем и душом да остварује своје идеале: наслеђене у аманет од славних својих предака.

Па ето, сад ври и у Румунији . . . . у тој Румунији коју новинари европски сматраху да преставља консервативни елеменат на балканском полуострву. У престоници Румуније дигао се народ да каменицама поздрави своје министре . . . војска је јурнула . . . просула се крв — а из те крви синуће слобода румунском сељаку и занатлији који је данас роб, раја обесних бољара. Са свих страна Румунске трчи народ у помоћ својој браћи у престоници да сломије насиље, да уклони исцеђивање народне снаге, па да се и геније румунскога народа вине небу под облаке.

Ето, дакле . . . на Балкану ври . . . Народ ломи вериге које га спутале од векова. Он осећа онај неописани мирис ваздуха који претходи сунцу . . . он осећа да је куцнула хора . . . он поздравља одушевљеним ускликом ту хору златну . . . и пред — небеса урнебесним ускликом тим завући ће се силеџије да се никад више не појаве.

И ми одавде поздрављамо ту златну хору браћи нашој на Балкану . . . поздрављамо ју одушевљено, јер смо по начелу нашем пријатељи слободе свих народа на широком свету па је са свим природно да ју из свег срца желимо једнокрвној браћи нашој. Нека свемогући Бог својом највећом милошћу браћи нашој буде у помоћ.

Зора пуца . . . на Балкану биће дана!

*) Због наших штованих претплатника од петка напомињемо: да је Нерон био римски цар и најужаснији силеџија.

РУСИЈА.

X.*)

Настале су биле чудноване прилике месеца октобра прошле године . . . те за то ми не могасмо све до сада да наставимо чланке које писасмо под горњим натписом у бројевима сваког петка овога народног листа — а пошто су се сад те чудноване прилике разбистриле, ми ћемо услед опште жеље наших пријатеља да те чланке наставимо, те ево одмах почињемо.

*

Ми смо са нашим причањем престали код коначног пораза великог француског цара Наполеона I. Сва Европа је одахнула кад се сретно решила грозног притиска, непрестаних ратова које је проузроковао тај велики но немирни дух кроз пуних 20 година. Он је окренуо под своју власт Португал, Шпанију, Француску, Италију, Немачку и добар део данашње Аустро-Угарске па је славно доспео до у срце Русије, у златокрилну Москву. Но ту га стигла несрећа, звезда његова почела је бледети. И што онај силни свет у западној и средњој Европи није могао, ма да је упињао целу своју снагу, онај свет, који се поносио својом развијеном културом (просветом) то је учинила „варварска“ Русија неописаним одушевљењем свога народа. Русија је сломила полет тога ванредног духа (Наполеона), какав се врло ретко рађа, она је крвљу својих синова створила могућност потлаченој Европи да себи извојује слободу. За цело величанствено дело „свјатаје“ Русије . . . но за то јој не беше ни од кога хвала.

*

О конгресима (састанцима владара) у Бечу год. 1814.—1815., у Тропави год. 1820. у Љубљани 1821. и у Верони год. 1822. нећемо говорити, ма да је на истима руски цар Александар I. имао главну реч. Споменућемо само то како је на конгресу у Тропави аустријски министар кнез Метернихов захтевао да св. алијансија (савез између Русије, Аустрије и Пруске) с места потлачи револуцију (устанак) у Италији и Шпанији, но на то није хтео пристати цар Александар. Он је својој краљевини Пољској дао врло слободоуман устав (за који му је Пољска захвалила устанком године 1830.) па није хтео да помаже да се потлачи талијански и шпански народ који се борио против угњетача његових, црних назадњака. Њега су у том поштеном настојању помагале Енглеска и Француска. Но у том повољном часу луди људи удесише војничку побуну у Петрограду и цар је помислио да се револуција прихваћа и његове царевине те је пристао на захтев Метернихов.

Овде нећемо да причамо како је Русија помагала војском и борбу српског народа за своје ослобођење под Карађорђем а доцније дипломатски под Милошем . . . . ми ћемо о томе говорити ако се одлучимо да за наше штоване претплатнике за број од петка напишемо сличне чланке о Србији — нити ћемо да говоримо о освојењу Кавказа и ратовања Русије у централној Азији, јер о томе намеравамо (у своје време) писати у засебним чланцима — него ћемо одмах прећи на суделовање Русије у ослобођењу грчког народа од ига турског. Па како је грчка борба за своју слободу управо величанствена биће мо по нешто опширнији.

Грци, кад су дочули за јуначку борбу Срба пре под Карађорђем а доцније под Милошем за своје ослобођење, зажелише да и они стресу јарам турски. У Одеси (у Русији) склопише тајно политичко друштво под именом „Хетерија“, које је себи поставило за циљ: ослобођење отаџбине. То друштво брзо се ширило бројем својих чланова. Приступише му у Цариграду фанариоте, становници грчког дела вароши, Атињани и људи из других грчких градова, а на челу тога друштва био је кнез Ипсиланти, генерал у руској војсци. Но народ грчки по селима слабо је што дознао о Хетерији; били су јој чла-

*) Види бр. 151. „Заставе“ од год. 1892.

ПОДЛИСТАК.

НАЗАРЕНСТВО.

По целоме свету где год има православних христијана, где год има ма и једна душа која се крсти са три прста, био богат или сиромах, био здрав или богаљ, па и онај најокорелији грешник, сваки је, као и увек тако и ове године, прославио Христово Воскресеније; сваки је у кругу своје обитељи, своје дечице, ако не баш у највећем задовољству, он је по могућству провео и прославио онај дан, у који је наш Спаситељ, највећи мученик целог људства из мртви васкрснуо, и сео на престо с десне стране на место Бога оца.

Као што рекох, сви га прослависмо и славићемо га док год траје и једнога христијанина, а нема те силе која би нам ту славу укинула или забранила. Нема тог цара ни краља, па ни оног најоштријег оружја, којим би нам занемили уста, да не запевамо божанствену песму „Воскресеније твоје Христе Спасе.“ Дакле нема те силе која би Србина нагнала да остави своју лепу прадедовску веру, коју је сам Исус Христос основао и за коју су наши дедови и прадедови потоком своју крв проливали да очувају веру православну, име Исуса Христа.

Али има на жалост и срамоту један мали део људи, који се све већма шири, има један део људства који погазише лепу веру нашега Исуса Христа, који газе часни крст, оставише свету цркву, презреше свето еванђелије и све оно што је сваком православном Србину па и свима другим христијанима најсветије и најдрагоценије благо. У својој се заблуди оцепише од вере Христове па одоше ни себи ни своме.

Лицем први дан Воскресенија, баш кад је велико звоно бешчанске цркве, са својим божанственим гласом позивало верне на свету литургију и баш онда када су Срби и Српкиње гомилама у свети храм улазили, спазих из далека три старца и једну старицу где са погнуреним главама и кишобранима у руци средином пута према мени корачаху.

Ја се обрадовах када видех да те четири старе душе долазе. Мислио сам: у цркву иду да се помоле Богу за срећу своју, деце и унучади своје и за цео народ српски. Радовао сам се, да ћу из старих уста чути оне свете речи, да ће ме поздравити као што се тај дан православни Срби поздрављају са: „Христос воскрес!“ Ја сам се надао, али сам се љуто преварио, јер што ми се више приближаваху, све сам више губио наду да ћу жељени поздрав добити. Све ми грешнији изгледаху, све брже корачаху, изгледало ми је као да бегају од свете цркве да је не виде.

У убрзаним корацима, погнутим главама и као заплашени стигоше до цркве, а ја сам разрогаченим очима и ушима слушао да чујем поздрав . . .

— Добар дан! — рече један старац — и мало се маши руком за шешир.

— Ваистину воскрес! — одговорим му весело, али он као да му је неко нож забо у срце, као да су га моје речи потсетиле на прошлост, када је и он са својом породицом славио Христово Воскресеније, када је и он у кругу своје дечице весело и радосно отпевао: „Христос воскресе из мертвих“ трже се и нехотице скиде шешир с главе, погледа на свету цркву у којој се крстио и венчао, сузе му грунуше од жалости што је своју цркву напустио, али се опет брзо сети на пут куда је пошао, брзо метну шешир на главу па и без да је и једну реч више проговорио оде . . .

— Ко су ти људи? — запитам једног човека који близу мене стајаше.

— Е мој господару, питаш ме ко су? То су издајице своје вере, своје цркве и Христа. Ти су изневерили лепу веру својих прадедова, па су отишли у неке „Назарене.“

— Ено видиш — рече ми исти човек — тамо у оном другом шору им је кућа где се сваке недеље скупљају и читају неке књижурине. Имају једног који је међу њима најстарији, тај им чита а они га гледају и слушају као Бога. За ону двојицу није ми жао толико јер беху лопови и кроз покварени људи, али што увукоше оног поштеног старца, у ту несретну чету, која погази своју лепу прадедовску веру. Он би се њи курталисао, али га је срамота од људи па тако ће морати и умрети у таком друштву које је од најпокваренијих људи састављено.

После тога оде исти човек у цркву, а ја сам морао ради мојих послова пред црквеном портом остати.

Кад се вратише она три старца и старица, још не беше света литургија довршена, и баш кад је млади попа с часним крстом у руци на амвон изишао, и својим свечаним гласом поздравио верне са: „Христос Васкрес!“ а верни му радосно ускликнуше: „Ваистину Васкрес!“ У исти мах као да је неко јурио она четири грешника, као ветар пројурише поред свете православне цркве. Само онај један старац ишао је и више пута се светој цркви окренуо и застајавао, учинило му се у један мах, као да ће напустити своје несретно друштво и вратити се у крило мајке, свете српске православне цркве, али они други нешто шапутаху, као да су га опомињали на оно на што се тој секти, Назаренству, заверио . . . и одоше.

* * *

После свршене свете литургије, кад се народ својим кућама разишао, састанем се са истим пријатељем. Ту смо се мало разговарали:

— Има ли много Срба код Назарена? запитам га, и да ли још и сад који остављају своју цркву за коју су наши дедови и прадедови гинули; вековима су своју драгоцену крв проливали да ју очувају и с колена на колено по-

нови већим делом богати грчки трговци по варошима и острвима.

Године 1820. устао је паша од Јанине Али, против турске власти у намери да оснује за себе не зависну државу, те је ондашњи турски султан Мамуд II. био присиљен да пошаље против њега своју војску под Куршид пашом. То је Хетерија једва дочекала, мислећи да ће сад лакше успети са устанком, те се одлучила да удари, надајући се и у помоћ руског цара. 7. марта 1821. дошао је Ипсиланти у Јаш (у Румунску) те је позвао све Грке и пријатеље њихове на оружје. Неколико хиљада оружаних људи скупило се одмах око његи, а од ових је изабрао 800 људи које је назвао: „светом четом". Но Русија се није мицала; не беше још прилике за њезину помоћ. Услед тога малаксала је снага Ипсиланта. Он оде у Букурешт и беше после кратког но крвавог боја побеђен код манастира Драгецана 19. јуна 1821. Чланови „свете чете" погибоше јуначки сви а Ипсиланти успео је да пребегне у Ердељ, где га ухватише Аустријанци и затворише у тврђаву Мункач у Мађарској.

Ужасније страдаше фанариоте. Енглески посланик издао је султану намере усташа. Мамуд, на сам ускршњи понедеоник, дао је на вратима саборне цркве обесити светог патријарха Георгија, а тројици архиепископа и осморици свештеника одсекоше главе. Турци и Чивути побеснише, навалише на трупла уморених, вукоше их кроз целу варош па их побацаше у море. Светина поубијала је на стотине Хришћана, цркве беху обезчашћене, куће пороблене и запаљене.

Но сретнији беху усташи у самој Грчкој. 6. априла дигла се на оружје сва Мореа. Седи Мавромихалис прикупио је становнике Мајне, тог старог јуначког спартанског гнезда; Колокотронис позвао је на оружје Аркађане; у Патрасу дигао је народ на ноге епископ Германос... у Ливадији Одисеус и кнез Маврокордатос. 176 лађа скупише острви Хидра, Специа и Ипзара да почну борбу на мору. Брзо освојише усташи већи део тврђава које беху у поседу Турака, а у октобру месецу освојише и тврди град Триполицу, те сасекоше сву посаду од 8000 људи. И у Атини букнуо је устанак те су се Турци морали повући у Акрополу (тврђава над Атином). За час беше Грчка ослобођена осим нешто мало тврђава, које Грци не могаху на брзу руку освојити. Усљед тога дивног успеха састадоше се најугледнији прваци грчки на збор у Пијади, не далеко од старог Епидаура, и прокламоваше 1. јануара 1822. независност Грчке. Поставише народну владу под председништвом Маврокордатоса те израдише демократско-републикански устав.

Но Турци ударише новом снагом и развила се величанствена борба. Сви народи Европе пламћаху од симпатије према горостасној тој борби — но владе биле су противне слободи Грка, те се услед тога могли одважити само поједини људи да прискоче Грцима у помоћ. Дошли су ђенерал Норман из Виртемберга у Немачкој, пуковник Хајдегер из Баварске, пуковник Фабвје из Француске, гроф Сантароза из Италије. Из Енглеске дошла је чета мрнарских официра а г. 1824. дошао је и славни енглески песник лорд Бајрон. Банкар Ајхар из Женеве у Швајцарској помагао је обилато новцем. Симпатија према јуначким Грцима порасла је у Европи тако силно да су се и владе морале покренути у корист Грка.

Но у то време успели су Турци да победе и убију Али-пашу од Јанине и тако им је била расположива војска, којом су ратовали против Али-ја, да с њом ударе на Грке. Уз то послаше и јаку своју ратну мрнарицу да казне Грке, који су живели на острвима.

Но даље у идућем чланку.

Поглед по свету.

— У угарском сабору, у седници од 12. (24) о. м. опет су мађарске шовенисте наваљивали на „народности." Особито се разметао Апоњевац Никола Барта а за њим и Гаврa Угрон. Известилац Александар Хегедиш бранио је владу но и он је што шта тврдио што доказује да је шовенизам заразио све мађарске странке. Ми ћемо се на ту расправу осврнути у једном од идућих бројева.

— Јавили смо већ да је руски министар спољашњих послова Гирс, путујући из Италије у Петроград, дошао у Беч где се мало задржао да се одмори. Ред је кад један министар, који заузима тако одличан положај као што га има Гирс, дође у коју престоницу да се престави дотичном владару, па је Гирс требао да посети цара Франца Јосифа — но Гирс није то могао учинити јер је од болести тако слаб да не може никога да посећује. Но Његово Величанство цар дочувши да је Гирс у Бечу, одмах је поручило руском посланику кнезу Лобанову да извести Гирса, да ће Његово Величанство доћи к њему у посету; па тако је и било. Цар је дошао Гирсу и остао је код њега у разговору по сахата. Аустријске и мађарске новине региструјући тај догађај, истичу то значајно одликовање те веле да није осим Бизмарка још ни један државник тако одликован, што доказује како је аустро-угарска држава жељна доброг споразума с Русијом. Политичка важност тога догађаја несумњива је а нарочито после тога што је цар Франц Јосиф недавно примио у аудијенцији бугарског министра председника Стамбулова. „Pest. Lloyd" једи се на оне који мисле, да је цар том својом посетом хтео ослабити утисак који је учинило примање Стамбуловљево — но ми држимо да цар са Гирсом у оно по сахата није разговарао о рђавом и лепом времену него да је ту било свакако говора и о односају Аустро-Угарске према Русији и да, ако већ није изравно споменута посета Стамбуловљева, ипак су учињене изјаве, које су важност те посете ослабиле. Ми би се од срца радовали кад би дошло до коначног и трајног споразума између Аустро-Угарске и Русије јер то апсолутно захтева добро схваћени интерес оне прве.

— „Петит Паризјен" јавља, да ће се немачки цар састати с руским царем на лето у Данској, да га увери о својим миролубивим тежњама, и да покрене питање о том, како би требало број стајаће војске у неколико смањити, јер су издатци за војску већ и сувише велики. У балканском питању Русија ће се задовољити, а односи Немачке према Француској поправиће се.

— Полузванична Софијска „Свобода", у уводном чланку посвећеном дану женидбе принца Фердинанда Кобурга, вели, како је ово после неколико стотина година први пут, да Бугарска опет прославља женидбу свог љубљеног владара. „Свобода" потсећа на стање у Бугарској, за време ступања на престо принца Фердинанда, на спољне и унутрашње тешкоће, на сплетке непријатеља, и констатује, колико је Бугарску стало рада и жртава, да све ово победи. Ове борбе и успеси тесно су везали бугарски народ са „кнезом". Под њим је Бугарска за кратко време стекла симпатије Европе (?). На послетку вели „Свобода", да земљу у будуће не ће узнемиривати династичка питања (?), јер она има сад своју династију.

ИЗ СРБИЈЕ.

— До сад су поздравиле Његово Величанство следеће корпорације: Одбор трговачког удружења, Књижевна задруга, Српско пољо-привредно друштво, Одбор за напуштену децу (дом), Занатлијско удружење, Црквено-школска јеврејска општина, Депутација Крушевљана, Депутација Јасеничана, Депутација среза посавског, округа ваљевског, Стални одбор „Кола јахача" кнеза Михајла, Академија наука, Одбор ђака Србо-Македонаца, Одбор гимнастичког друштва „Душан Силни", Београдско певачко друштво, Депутација Алексинчана, Депутација Ћупричана, Депутација Поцерска, Депутација Смедеревска. У недељу је стигла депутација из округа Крушевачког, и из округа Топличког.

— Стране новине јављају да ће српски посланик у Бечу г. Симић отступити и да ће га заменути или г. Богићевић или г. Гарашанин.

— Вођство либералне странке понудио је главни одбор г. Јовану Ристићу, но пошто је он то одбио, вођства се примио г. Авакумовић. Тако јављају страним листовима.

— Г. пуковник Пантелић путује у Берлин да саопшти цару немачком ступање на престо Њ. В. краља Александра.

— Немачки консул у Нишу г. Др. Оберг премештен је у Београд и стигао је већ тамо.

— У званичним новинама изашао је указ којим се за министра правде поставља г. Пера Максимовић нар. посланик и јавни правозаступник.

— Државни одбор, решењем својим од 10. апр. одредио је да ће се у Србији бирати 18. маја 134 посланика.

— „Дн. Лист" пише: Знано је ваљда већ, свима и свакоме како се „Срп. Застава" за цело време либералске владавине, свима могућим силама и на најбезобразнији начин, трудила да докаже српском народу, како су радикали упропастили државне финансије, не стидећи се чак ни тога, да свету објави неке летеће дугове у 30,000.000, које су радикали направили. Наравна ствар да у то нико није веровао, сем неколико либералских главурина и најближих пришипетља, али што је карактеристично, то су тврдили људи, који су у истини по своме сопственом признању, довели земљу до таке пропасти, да је чак либерални војни министар, који је имао срећу да подиже углед српској војсци и да је спреми за узвишени задатак који је очекује — писао бившем либер. мин. финансија и молио га, да ма одакле набави једну суму новаца, па да је пошље извесном гарнизону у унутрашњости, јер, вели се у писму, војници тога гарнизона по недељу дана не добијају меса, већ се хране самим хлебом. Ето како су либерали финансирали у Србији и докле су довели државне финансије. Напомињемо, да је ово тек почетак откривања зала, које су либерали починили под својом управом, а у скоро време биће разголићена њихова владавина у свој својој потпуности и свет ће тек онда видети шта су то: српски либерали.

— Либерална општ. управа у Врањи објавила је добошем грађанима „да ће 4. ов. мес. у недељу бити земљотрес у Врањи па да се грађани чувају и не гину лудо". За цело паметни људи!

— Конференција a la quatre заступника српских, аустро-угарских, бугарских и турских државних железница биће у току месеца маја у Пловдиву.

— „Дн. Лист" пише: Не само диспозициони фонд, већ и каса полиције београдске плаћала је либералске агитационе трошкове. У управи вароши Београда, нађено је бозброј примерака оних плаката, који су за време „неповерења" и „избора" у београдској општини растуривани и у којима се позивају грађани да гласају за либерале. Те плакате плаћала је каса управе а штампани су у Бркиној штампарији.

— „Геца" шаљиви лист који излази у Београду доноси у ономадашњем броју од 11. априла о. г. на четвртој страни красну слику о васкрснућу народне слободе у Србији. Краљ Александар (врло добро погођен) као анђео одваљује камен са гроба а из истог излази веселим лицем српски сељак држећи у левој руци заставу са натписом: „Устав и закон" а у десној маслинову гранчицу. Стражари код гроба: Ристић и Белимарковић упрепашћени — легли. „Геца" је изврсно редигован; стоји на годину 8 фор. а излази сваке недеље. Ми топло препоручујемо нашим једномишљеницима да се на њега претплате. Исти лист доноси ову песму:

Доле капу!
И „Геца" је скин'о ево,
Пред свршеним, светлим чином
И „Геца" је скин'о капу,
Пред милом нам Отаџбином!

Доле капу!
Са престола глас се чује:
Здраво да си роде мио?
Краљ је данас снажном руком
Тиранију уништио!

Доле капу!
На молитву звона звоне,
Са престола сунце сија,
А у праху доле лежи
Реакција, тиранија!

Доле капу!
Па заранку сунце светли,
Слава теби, краљу слава!
Ти си бранич слободе нам,
И закона и устава!

Доле капу!
У слободи Србин живи,
Прође доба патње, мука,
Тешки ланац разбила је
Владалачка снажна рука!

Доле капу!
Са престола глас се чује:
Не дам правда да се гази,
Не дам више црном врагу
Да се на крст часни плази!

Доле капу!
У божанском сјају блиста
Српски престо! Краљу, хвала!
Јер је твоја моћна сила,
Српску крвцу покајала!

Доле капу!
И „Геца" је скин'о ево,
Пред свршеним, светлим чином!
И „Геца" је скиин'о капу,
Пред милом нам отаџбином.

томству своме неокрњено на сачуване у руке предаду.

— Срба нема толико, колико Шваба рече ми пријатељ, али има их опет доста, а боме нађе се и сада по неки издајица, али да ти кажем искрено, ни један није ваљан, јер као што сам ти већ рекао: осим онога старца што знам да је поштен човек, али за њега веле да га је наш покојни попа нешто увредио, а ови Назарени то једва дочекаше, одма га склепташе и у њихово коло увукоше; иначе они други сваки ти је то био на робији, који због крађе, који због убиства а неки пак због неваљалства, утукао је своје имање па је бајаги од стида и срамоте у ту изродску веру прешао.

Није то ни мало чудо рече ми исти пријатељ, што по неки и ваљан човек пређе у Назарене. Зар је то какво чудо што народ не иде у цркву? Кад се наши свештеници одређују и поносе од свога пећеничког и измученог народа. Наши свештеници у место да проповедају слово божије, у место да прикупљају свој народ око себе и српске нам православне цркве, они га сами одбијају! Ено шта је оно лане било у Срем. Карловцима на народно-црквеном сабору. Ја сам прост човек, настави исти пријатељ — паор сам, али опет кад ми дођу до руке какве „радикалне новине", па ако и не знам или не разумем баш све што у њима пише, опет доста разумем. Ја оно што не разумем, питам овде наши људи који знају боље читати, а они ми растумаче.

А је си чуо, запита ме пријатељ, како је патријарх хтео да натури народу неки „јединствени статут". Да, читао сам то у „Застави". Да, он је хтео да народу сва права одузме... Сва права која му је наш цар потврдио, а потврдио је за то: што смо га на бојном пољу заслужили, дакле и оно што нам је цар дао и то хоће наш црквени поглавица да нам одузме? Је ли то право? Је ли онда чудо што народ бега у Назарене? Не, није. Па да је то све, али има ту још други којекаквих неправди за које ми прости људи и не знамо.

Па шта мислиш, шта је радио секретар Ћирић на земаљском сабору у Загребу? Народ га је послао да брани његова крвљом стечена права, а он је радио и говорио против народне жеље. Он у место да је говорио и настојао, да нам се наше школе поврате, он је говорио против. Дакле сме ли народ још и даље трпити таког секретара као што је Ћирић? За што га патријарх трпи у двору? За што га не одпусти кад је против „његове воље" на хрв. зем. сабору радио? Та он је и сам пристао на то: да се учини преставка на хрв. зем. владу у Загребу с молбом: да нам се покомунаљене школе натраг у вероисповедне поврате.

Знаш ли шта је још рекао секретар Ћирић у Загребу? Ово што ћу ти сад рећи и то сам читао у „Застави" још пре три године и ту ћу „Заставу" чувати док сам жив, па све и да је изгубим, ово што ћу ти рећи знам на памет.

То је било, не знам баш право које године, али знам да се решавало о „српском предлогу", о „школском закону" и ту у место да је народни секретар; плаћени слуга српског народа, говорио оно што иде у корист Србину, он је говорио против — рекао је ово:

„Да ми Срби у Хрватској треба да смо сретни, што смо још живи. Какав смо ми народ?! Какве повластице?! Какве привилегије?! Какав предлог митрополитског савета?! Какве вероисповедне школе?! Та ми нисмо народ! ми смо проста вероисповест, која се трпи — као Чивути, а народност као и Цигани. Треба да смо сретни, што нас ово хрватско сунце још греје и вода ова још жеђ нам гаси".

Ето, мој господару, рече ми пријатељ, ако ниси читао, а ти препиши ове речи које је Србин против Србина изговорио, па да ли је онда чудо што народ бега у Назарене.

Ја би имао теби још много приповедати, али ће ме моји чекати на ручак, но пре него што одем још ћу те ово питати:

„Да ли се сећаш оног једног новог владике, како га оно зову? Да, поп Тамбурица. Је си ли чуо како је, кад је митру обукао — ре као свом народу? Рекао је да ће дати душу цркви, срце народу. Па да ли је своју „поштену" реч одржао? Не, није. А да није, сведочи то, што на народно-црквеном сабору ни једне речи у корист свог народа проговорио наје. Шта више, кад год се гласало што за народ, он је гласао против народа. Даклем, гласањем против народа, испало му је срце а гласати против народне воље, гласао је против цркве, јер је народ цркви срце и душа. А сад с богом господару! Остај ми здраво, дај Боже да се наше свештенство поправи, па да купи свој мили народ око себе, само тако ће се моћи спречити да народ не бега у Назаренство. С Богом!

— С Богом пријатељу! у здрављу да проведеш „Христово Воскресеније!"

— Хвала! рече ми и оде.

Заиста, време би било да наше свештенство бољим трагом пође него што сада иде, ако мисли да се тој секти (назаренству) на пут стане. Време би било да Његова Светост г. патријарх оправда своје речи које је више пута изрекао... А г. Ћирићу секретару требало би да скрати мало рукаве да се не размеће толико по народној муки. А ако пак Њ. Светост још и даље буде свој ћеф терао, онда ће нас само Бог сачувати од тог проклетог назаренства које све више и више маха заузима, те нас све више и више од наше свете цркве одређује. Ваша Светости! Сетите се само мало Ваше прошлости и пођите негдашњим вашим трагом па да нас види Бог!

Срем. Карловци. **Стражиловски.**

— „Глас Црногорца“ доноси о догађајима у Београду врло симпатичан чланак који завршује овим речма:

„Ма какви да су бивали наши међусобни односи формални и привидни, наше истовјетно заједничко народно осећање и свест народна вазда су потицале Црну Гору, да се весели свакоме добру Србије, и да јој га од свега срца жели. За то и данас са најбољим братским жељама и надама честитамо јој нову еру, у којој ступа под својим пунолетним Краљем Александром.“

Из српског новинарства.

„Србобран“ доноси под насловом: „Нападаји на православље и патријарх Бранковић“ овај значајан чланак:

Иза помирљивијех ријечи Његове Светости српскога патријарха Бранковића, које је он изустио пред пет мјесеци приликом закључења сједница српског народног сабора, ми смо у интересу слоге, мира и љубави прекужили многу и многу горку, те смо често пута радили према оној, која каже, да слатка ријеч и гвоздена врата отвара. Ми смо чак били стали затрпавати ону јаму, коју је између себе и српског народа ископала Њег. Светост, а у ствари подизања Стратимировићева споменика и протекторства Његове Светости над одбором за прославу стогодишњице, ми смо се одвраљали од многих наших најугледнијих једномишљеника, те смо штампали не само одборов проглас, него и чланак, у коме су многи назрјевали покушај за рехабилитацију Његове Светости пред српским народом. Ми смо помишљали на црквени чин Његове Светости, помишљали смо на Шилерове ријечи о хришћанима и понизности, те смо држали, да ће прије доћи до споразума, ако народ попушти, те много што-шта покрије велом заборава.

Но многе и многе чињенице, које су се догодиле задњијех мјесеци, поткријепиле су нас у освједочењу, да Његова Светост једно мисли, друго говори, а треће ради, и да нам интерес српскога народа и наше свете православне цркве налаже, да окренемо копље, да опет проговоримо, те почнемо тамо гдје смо пред пет мјесеци престали.

У српском народном сабору показала се Његова Светост као врло ратоборан црквени отац, а начин, којим је он своме мишљењу израза давао, потсјећа нас у многом на времена реформације и концила. Једина је штета само, што је он ту ратоборност показао у борби противу преставника свога народа — онога народа, који је за своју вјеру велике муке мучио и потоке крви лијевао. Па шта је бранила онда Његова Светост?.... Бранио је познати „Устав“, кога је он створио и за који каже „Католички Лист“, *да се њиме „имитује* нешто, чему се у цркви католичкој диви читави изображени (читај: католички) свијет“. Па ко је онда био у српском сабору борац за православље? Зар Његова Светост, кога рад одобравају пријатељи источно-православне цркве попут „Католичког Листа“?

Није нужде, да одговарамо на та питања, па зато пођимо даље, погледајмо, како је Његова Светост у задње вријеме бранила православље ван српског народно-црквеног сабора. Прилика му се пружила по небројено много пута, па шта мислите је ли он и једну употријебио, да засвједочи своју љубав према православљу и народу? Не, није! У троједничком сабору оборио се његов тајник на српске конфесионалне школе, које су основ православног и моралног васпитања народа, па је у звијезде ковао оне књиге, у којима стоји, да се српско-православни првосвештеници регрутирају из олоша итд. И тај човјек је још и данас тајник Његове Светости, он је душа у српском Сијону, он свагђе и на сваком мјесту заступа говоре и планове Његове Светости, па тако их је заступао и у троједничком сабору. А Његова Светост још увијек мисли, да је први бранич, не ћу рећи народа, јер њему није до тога, већ вјере и цркве?

Пођимо даље!

Са свијех страна стизале су у последње вријеме нама — а без сумње и Његовој Светости — тужбе на поједине политичне органе у погледу кажњивања православнијех свештеника, који су дјецу из мјешовитијех бракова крштавали на православну вјеру. Спомињемо само Загреб, Чаглић, Грубишнопоље и т. д. Но власти нијесу биле задовољне са кажњивањем свештеника и родитеља, него су наређивале, да се мала дјеца па и шеснајстогодишње дјевојке и момци преведу из крила православне цркве у католичку. И Његова Светост, српски патријарх, све је то гледао мирне душе; љубав према вјери свога стада није му могла улити у срце снаге, да заштити своје свештенство, да устане противу извршавања конкордата од 1790., који се истом под њим стао изводити, да уложи свој уплив код мјеродавнијех, те испослује, да се конкордат укине или његово провађање обустави. И Његова Светост српски патријарх, први православни хришћанин у митрополији, не макну се са мекијех душека, не лати се крста па ни дивита и хартије, већ православље узе у обрану у троједничком сабору лаик из онога народа, противу кога Његова Светост хоће да брани православну вјеру и цркву.

О кад би све на томе било!

Последњијех дана и мјесеци осјетио је наш народ, да језуитска пропаганда не мирује, да с ума не смеће старе планове римске курије, која још увијек мисли, да ће са православнијем Србима умножити стадо своје. Пред Божић управио је унијатски владика у Крижевци на своје свештенство окружницу, у којој га потсјећа, да су унијати мост за прелазак „заблуђелијех“ т. ј. православнијех оваца у „право“ стадо Христова „намјесника“. И на ту окружницу, која на неки начин садржава у себи позив на акцију у корист унијаћења, не хтједе се обазрети ратоборни поборник „Устава“ а морао се обазрети, ма га шта стало, јер је Дрохобецки моћан: он је раден, новцем снабдјевен, прате га симпатије господе на Марковом тргу а пред његовим очима сјаји се загребачка надбискупска митра, која ће га запасти — ако повећа стадо своје. Мјесто противу-акције, Његова Светост тјерала је у Поганцу воду на Дрохобецкијеву воденицу. Па ако је српски патријарх омаловажио крижевачкога владику, ако он није био увјерен, да нам отуда опасност пријети, је ли другачије поступа, према џаковачком папи, кога ни православна Русија не омаловажава? Је ли он иза коризменога поздрава бискупа Штросмајера, у коме је говор о спојењу православне цркве са римском, проговорио своме народу, поучио своје свештенство, осоколио га на што већи рад у духу православља?.. До сад не а изгледи су да неће ни у будуће. Та за Бога милога, Његова Светост, српски патријарх има и своје листове, али ми у њима не нађосмо још чланка, којим би се узело у обрану српско свештенство од бјесомучнијех пападаја „Обзора“; „Хрватске“ итд. Они пуштише, да се без и једне оштре ријечи и осуде избацују из школа православне иконе, да се блатом замазује успомена св. Саве, да се православље ставља у ред последњијех вјера. Оне шуте чак и онда, када се наређује нашој дјеци да по римском обичају свакога јутра иду у цркву. Па кад његови органи, који се могу лакше кретати, тако раде, како да онда Његова Светост остави улогу безбрижног посматрача?... Јест! Његова Светост показала је своју љубав према вјери, цркви и народу ономад, кад је био у Тењу код Осјека на зетову добру, па није хтјео у цркву ни завирити а народу ни Бога отпоздравити. И Његова Светост још ће рећи, да вјери пријети опасност од народа, да он својим „Уставом“ мора опстанак српске цркве осигурати. А има ли, питамо ми, у Српству и једнога човјека, који ће мимо своје цркве проћи као мимо турског гробља?

Завршићемо — са најновијим ударцем, који би могла доживјети православна црква под патријархом Георгијем Бранковићем и који је био повод, да смо овај чланак морали написати, те народ упозорити на опасност, која пријети вјери његовој. Омаловажена дјелатност крижевачкога бискупа избила је на површину неколико сати далеко од резиденције „брижнога“ чувара светог православља, те сад објелодањујемо ово писмо, које је добио предсједник срп. православне општине у Баноштру на Дунаву. Оно гласи:

Štovani Gospodine! Po nalogu Presvetloga gospodina Biskupa Križevačkoga Julija Drohobeckoga čast mi je na Vaš cienjeni list od 16. ožujka t. g. odgovoriti Vam sliedeće: Po najprije Vam se gosp. Biskup liepo zahvaljuje za Vašu brigu i za interes, kojim pratite razvoj i napredak unije! Što se tiče prelaza pravoslavnih u selu „Banoštor“, mogu Vam saobćiti, da bi u početku, dok se nebi župa otvorila, spadali pod paroha u Novom Sadu, koji bi dolazijo u Banoštar obavljati službu Božiju! Dotičnici, koji žele preći na uniju, neka napišu molbenicu, a istodobno neka jave dosadašnjem svojemu parohu, da kane ostaviti pravoslavlje. Nakon 14 dana dužni su (po državnom zakonu) ponovo to javiti svome dosadašnjem svećeniku. Ako bi, kako ste izvoleli spomenuti — do 60 obitelji prešlo na uniju, gosp. Biskup bi se već pobrinuo za crkvu i parohijalni dom. Sa poštovanjem u Zagrebu dne 26. ožujka 1893. Andrija Szegedi vl. r. ravnatelj grčko katoličkog sjemeništa i prisjednik duhovnoga stola.

Из овога писма видјеће наши читаоци, да под ратоборним патријархом Георгијем Бранковићем народ хоће да оставља православље и да пропаганда не мирује ни у Сријему недалеко од српскога Сијона. Тим смо много рекли, па с тога нећемо ни да распитујемо за узроке, који су натјерали народ, да мисли на унију. „Заслуга“ је патријарха Бранковића, да он у све већу противност ставља народ и свештенство и да он на све више мисли, него ли на омиљавање православља својој пастви. Могуће је, да ће Његова Светост сада покушати, да у Баноштру злу крај учини, да ће тамошњем народу дати мјесто администратора добра сталног пароха. Али онда нека помисли, да би слична жалосна појава, којој су нехајства крива, могла избити на површину на другим крајевима и да она не ће све дотле исчезнути, док Његова Светост не промјени своју црквену политику, те стане боље његовати православље стада свога.

Руска штампа о преображају у Србији.

— **„Ново Време“** петроградско, у своме броју од 4. априла доноси овај уводни чланак:

„Политички догађај који се онако неочекивано десио у Београду ваља, по нашем мишљењу, сматрати као потпуно срећан излаз веома замршеног унутрашњег положаја, у који је бацио земљу у последње време рад њених већ сада лишених власти, управљача.

Ми смо брижљиво и систематски ћутали о српским државним пословима од оног времена, од како је њима почела управљати влада која је јуче пала, — ћутали смо за то, што нисмо могли ни одобравати њен рад ни признавати га да је законит, а нападати га нисмо хтели, јер нисмо желели да се у Београду нађе повода да се мисли, е би у Русији били вољни да „утичу“ на српску владу.

Али ипак, гласови из Београда већ одавна су производили на нас све тежи и тежи утисак. Управљачи Србије поодавна су били излишни у ствари из границе уставне законитости. Непотпуно намесништво управљало је земљом много дуже, него што то одређује члан устава који захтева, у случају смрти једног од намесника, који замењују малолетног владара, да се одма сазове скупштина и што пре изабере другог на његово место. Ону скупштину, којој је припадало право да изврши овај избор, два намесника нису сматрали за потребно позвати, него су прво предали власт либералном министарству, које није имало скупштинске већине, па га овластило да распусти скупштину и изврши нове изборе. Ово је било очевидно гажење устава, и од оног часа кад се пређашња скупштина морала разићи, г. г. Ристић и Белимарковић управљали су земљом не као чланови законитога намесништва него просто као људи који имају могућност да држе власт у својим рукама.

Даље је ишло све горе, све више против устава. Либерално београдско министарство, пошто није добило на изборима већину, наумило је да буде и без радикала у скупштини којих је било скоро половина од целог броја посланика. Предстајало је да трећег намесника изабере скупштина, која права на то нема.

Краљ Александар имао је, према овоме, потпуно основа мислити, да су управљачи Србије, који у име његово раде, учинили низ атентата на устав и на народна права. Али учинити крај овим атентатима млади је краљ могао само путем који је он изабрао, а то је да објави да узима власт у своје руке и да збацује намеснике који у ствари нису ни имали права да се сматрају као намесници, пошто у законитом року нису предузели мера да се што пре избере заступник њиховог трећег друга који је умро прошлог лета.

Говорити о томе, да овај одлучан корак краља Александра није сагласан са уставом, по коме је пунолетство тек по навршењу осамнаесте године, мучно да има смисла. Другога изласка није било, а уз то и узраст од осамнаест година не сматра се свуд као пунолетство владаочево. Код нас у Русији владар као и престолонаследник пунолетни су од шеснаест година. Свакојако г. г. Ристић и Белимарковић немају права да се у овом случају позивају на устав, који су они тако дуго и без устезања газили свим својим радом од оног часа кад су распустили пређашњу скупштину, која је по уставу имала право да избере трећег намесника.

Додаћемо још и то, да је ново радикално Докићево министарство, како данас јављају из Београда, намерно да у што краћем року учини крај неуређеноме положају, који је створен јучерањим чином краља Александра. Скупштина која према уставу није могла да се конституише, већ је распуштена. Нови избори одређени су за 18. мај а отварање скупштине за 1. јуни т. год. После оних многобројних одлагања који су чинили збачени намесници, овај се рок не може сматрати као дуг. Остаје нам да пожелимо од свега срца, да се све то сврши у корист правих интереса српског народа, по крви и вери блискога рускоме народу.

— Петроградски **„Херолд“** пише о промени у Србији ово:

„Деветог августа 1892. год. после смрти намесника Протића збацио је српски дуумвират насилно министарство Пашићево, које се ослањало на огромну већину српског народа и поверио је управу земље министарству Авакумовић-Рибарчевом, узетом из незнатне либералне мањине, која је у скупштини располагала једва са 15 посланика. Тај дуумвират, који су сачињавали намесници Ристић и Белимарковић, окружен таквим министарством, хтео је да влада даље насилнички без устава и скупштине све до пунолетства младог краља (1894.) прибегавајући свим могућим неуставним и непарламентарним средствима.

Српски народ осећао је необичан терет терора и деспотизма ове незаконите владавине, но подносио је ретким стрпљењем и резигнацијом сва насиља а ако се где и усудио да свој глас подигне, силеције су похитале да тај глас бајонетима ућуткају. Невино проливена крв у Смедереву, Чачку, Јагодини, Горачићу и другим варошима и селима вапијала је за осветом, и, а пре а после, крвава освета не би изостала.

Крвави избори за народну скупштину, угњетавање, насиља, апшење радикалних вођа, фалзификовање изборних списа — једном речи цео намеснички терор распаљивао је све више мржњу против намесника и њиховог лакејског министарства.

Ми смо у нашем листу још за времена указивали на неминовне последице такве владавине у читавом низу чланака, представљајући стање ствари истинито и објективно, а упозоравајући српске патриоте куда све то води.

Јучерашњи дан донео нам је посве изненадно вест, да је у младој краљевини учињен крај незаконитом стању и то енергијом младога краља Александра I. који је окружен патриотама, а руковођен осећајима правде, несавесне намеснике збацио, образовао народно радикално министарство, које је целом незаконитом стању крај учинило.

Нове српске министре знамо као озбиљне патриоте, који су се вазда строго устава придржавали, па чак и онда, кад их је либерални кабинет из дана у дан изазивао, у намери да у земљи прогласи опсадно стање, како би могли безбрижно и даље пашовати. Сад, кад је, благодарећи енергији младога краља, деспотски режим срушен и кад су се власнички прохтеви дуумвирата у своје ништавило сурвали, нема више сумње, да је мир у Србији за будућа времена утврђен. Српски народ може мирне душе под васпостављеним уставним стањем поћи лепшим данима у сусрет, а светла реч кнеза Михаила, да је у Србији закон највиша воља, ступа у важност.

Уверени смо, да ће даљи развој догађаја у Србији наше мишљење потпуно оправдати“.

— **„Кијевско Слово“** од 4. априла доноси:

„У Србији извршен је политички догађај, чији велики значај неда се порећи. Краљ Александар, коме фали неколико месеци до пунолетства, отпустио је регенте и узео је власт у своје руке. За првог министра наименовао је свога наставника Докића, који је и саставио кабинет из преставника радикалне странке. Докић је узео портфељ министарства просвете, Вујић министарства финансије, Франасовић министарства војеног, Милосављевић министарства ун. дела и привремено министарства правде, п. пуковник Станковић мин. грађевине и Раша Милошевић нар. привреде. Народ је са највећим одушевљењем поздравио одважан корак младога краља, а Београд је украшен заставама.

Цео се догађај извршио мирно и то тако, да чак и бечке новине, којима удаљавање Ристића није морало прирасти к срцу, називају београдски преврат, мирним догађајем, јер би насилне мере, које су намесници и либерали употребљавали, изазвале у Србији револуцију. Но и сами израз „преврат“ у овом случају не може се применити: у Београду је произведена рестаурација — установљен је прави и законити поредак.

У Србији народну странку престављају радикали, који нису једнаки са западним радикалима, као што ни српски либерали нису једнаки са западним либералима. И краљ Милан морао се одрећи престола, што је знао да без радикала не може у земљи да влада, т. ј. без целог народа, а с њима није хтео.

Од тог времена радикалне владе управљале су потпуно у границама закона са већином скупштинском. Првом намеснику Јовану Ристићу, вођи либерално-бирократске странке нису се допадали радикали. Прошле године у августу он је примио оставку радикалног министарства и предао је управу земље својим једномишљеницима. Кабинет Авакумовића почео је да енергично ради, но не на државним делима већ на партијским. Он је хтео „извршити изборе“ тако, како би у скупштини добио већину. Некад је то и могло да буде. Сад су се либерали прихватили старих рецепта. Одмах у почетку смењивали су — противзаконо — све председнике општина и кметове, усљед чега на је многим местима било и крвопролића. За тим су искључивали из бирачких списова противнике, а своје једномишљенике уводили у гласачке спискове и ако нису имали право гласања. Радикалну агитацију угушивали су, а своју су у највећој размери терали а све на рачун државне касе. Проносили су лажне гласове као тобож да радикали раде против краља Александра. На сам дан избора застрашавали су, подмићивали и злостављали гласаче и при свему томе радикали су добили 38000 гласача више од либерала, па Ристић ни пред тим фактом није се збунио.

Радикални посланици разишли су се својим кућама констатирајући да је устав погажен и уништен од стране владе. За овим могао је слѣдовати народни одисај, но њега је претекла одважност краља Александра.

Успостављање законог поретка у Србији, не може а да не наиђе на свеопште одобравање.“

СРПСТВО.

Босна. „Бачванину“ пишу из Бјељине: „Штовани г. уредниче! Ево јављам Вам се и по други као и први пут, да нас јадну Србадију у Босни а особито овде у Бјељини држе као посљедње на свијету.

Узрок је томе свему наш градоначелник г. А. Салибеговић како слиједи:

Као и до сад тако и ове год. у котару бјељинском свака општина појединим људима, ма које вјере био само јели житељ овога котара, издаје по неку свотицу новаца под мали интерес до јесени, да себи сиротиња помогне купити вола, коња, плуг и т. д. и да узмогне обрађивати своје земљиште. Управо то и јест сиротињска каса јер је сваки сиромах дапаче и газда уложио у исту по неку сумицу те се сакупила велика сума новаца, а и висока земаљска влада подијелила је, и помогла у ту сврху за које сваки човек иоле паметан захваљује.

Знамо сви да у овом котару има повише Срба него друге вјере, те да је из српског џепа дато више него из других, па опет прије умачу руке Турци и Шокци него ми Срби у исту касу. Ето скоро при подјељењу тих новаца подмирише прво новодосељене Евангелисте из Фрање Јосипа поља, те свим Турцима, којим г. градоначелник А. Салибеговић издаде квите прво јер им сад уз рамазан треба јести баклаве а ништа нерадити и спавати

до подне, а Срби очекујући тих новаца осташе без ичег па и без ране, продадоше и посљедње зрнце кукуруза са тавана. Причало ми је више сеоских кнезова да су ишли у опћину и молили бега да дзде и овој сиротињи квите да приме новце јер пролази време орању, а он им вели има пречијех од вас: Турака. А зашто су пречи Турци? Зар си ти таку правду добио? Али ми се молимо Богу истиноме да нам да здравље, па кад смо све претрпили, претрпићемо и тебе и твоју силу. Неће више бити као пре, прошло је оно кад си јео српски ручак а опет здјелом тук'о Србина. Нека! Нека!"

Вести из места и са стране.

Велики концерат са игранком, приређује Стеван Дескашев, оперски певач у Новом Саду, уз пријатељско суделовање српске уметнице гђце Султаније Цијукове, гђце Зорке Вучетићеве, проф. г. Јована Грчића, г. Фрање Петрика, г. Јована Јудла и дилетантског свирачког збора, у недељу после ђурђев-дана, 25. априла (7. маја) 1893. у великој дворани „код царице Јелисавете" у корист карловачког богословског друштва „Слоге". Свираће војна капела 70. пешачке пуковније. Улазна цена од особе 1 ф. 50 н. Добровољни прилози примају се са захвалношћу, и шаљу се благајници богословског друштва „Слоге" у Карловце. Улазнице се могу добити у књижарници г. А. Пајевића и у вече на каси. Почетак тачно у 8 сати у вече.

Јаван збор. У прошлом броју јависмо да ће се у недељу 18. (30.) о. мес. одржати у Ковиљ-Сент-Ивану јаван збор за срез жабаљски у циљ организације тамошње срп нар. радикалне странке. Како чујемо томе ће збору присуствовати и народни посланици Стеван Јонић и др. Емил Гаврила. Надамо се да ће исти бити многобројно посећен. — „Бачванин" пише: „Јавили смо у прошлом броју, да је јаван збор ст. стапарског среза, који је у Ст. Сивац био сазван — од стране солгабирената забрањен. Сви они сивчани пак, који су потписани били на позивима овога збора, цитирани су у Сомбор ксд солгабирова, који их је тако рећи без икаквог испитивања отпустио. За тим су исти сивчани преговоре чинили са више њих овдашњих виђенијих грађана наше странке, да би се у Сомбору сазвао збор и ту одржао, те ће се онда и бирачи ст. стапарског среза прикључити овом збору и закључке овога и за своје прогласити. — Ми се радујемо овом покрету овдашњег Српства. У своје време рећи ћемо коју више. За сад пак саветујемо и осталим срезовима, да своје јавне зборове по варошима одрже, у којима се сваки много слободније може кретати."

Гундулићев споменик. Варошко заступство у Дубровнику одредило је 6000 ф. за покриће трошкова приликом свечаности кад се буде откривао тај споменик.

„Браник" и „Бачванин". У јучерашњем свом броју доноси „Браник" изјаву да је измишљена вест коју је донео „Бачванин" у свом прошлом броју о разговору између Њег. Светости г. патријарха и депутације коју је предвео пред истог г. др. Илија Вучетић. Пошто смо и ми ту вест донели јер смо ју чули са поуздане стране, то велимо па тај деманти ово: Ако није истинита речена вест, у што ми врло сумњамо, шта је у опште имао посла код Њег. Светости патријарха г. др. Илија Вучетић, опај исти Вучетић који „не прашта увреде" па због увреде нанесене му у „Српском Сиону" није хтео да дође ни у седнице одбора једанаесторице? Опај исти Вучетић који окреће главу од својих политичних противника? Зар то није метаписање пред влашћу... а кад ко пред влашћу метанише онда јој се слепо и покорава. То је ваљда са свим логично и није никакво чудо кад избијају гласови о савезу г. г. „либерала" са патријархом Георгијем.

„Српска Застава" и „Обзор". Јадна београдска „Српска Застава"! Од свих европских новина нашла она бар једну која донекле осуђује догађаје 1. априла о. г. и та једна јесте — загребачки „Обзор". Ми у хришћанском саучешћу радујемо се да је себи нашла вредна друга, па јој га од свега срца даривамо.

Загребачка „Hrvatska" у бр. 93. пишући о избору др. Амруша за нар. посланика у Загребу између осталога вели и ово:

„Ну једну ћемо напосе да забележимо, што има значити као неки нови преокрет у јавних наших одношајих. За опозиционалнога кандидата а проти владином гласовало је и неколико наше православне браће, који се осјећају Срби. То морамо истакнути са задовољством и признањем с наше стране, да нас неизрециво весели тај појав и да хрватски народ неће никада мрким оком погледати на оне, који се осјећају Срби, само кад се такме у отачбеничкој љубави за хрватску домовину и да их нитко неће дирати у њихове осјећаје, испуњавају ли они дужности, које им налаже љубав према земљи, која их је родила. На челу пако овим особита одлика — ако се родољубље мора одликовати — иде нашега приједнога суграђанина Илију Гутешу, који је свими силами радио, да помогне светој ствари. За те су му се услуге захвалили и свеучилиштни грађани по једној депутацији. Свеучилиштни грађани изјавише му своје поштовање, што је г. Гутешу до сузах гануло, и на што се је исти од срца захвалио".

Ово је за цело „великодушно" од „Hrvatske"... но она канда је заборавила како је до јуче тврдила да нема Срба, него да су то „мартолози", „цинцари", „влашки накот зрео за секиру" и т.д. Нека „Hrvatska" каже: кад су Срби радили против своје отаџбине Хрватске? Да ли кад су ју бранили против Турака? Да ли у борби против апсолутизма? Да ли у борби против Рауха, Вакановића и Бедековића? Да ли у афери са грбовима или ма којом другом приликом? Ако има Срба у табору бана Куна Хедерварија има за цело још више Хрвата. Па кад је н. пр. у Илоку устао опозициони Србин да се кандидује против система грофа Хедерварија баш присталице „Hrvatske" су га оборише и изабрале владиног Србина Ко је дакле крив?

Нека Hrvatska" и сви Хрвати схвате ствар како ју она горе схваћа... нека изрично призна, да има Срба у Хрватској и нека буде према њима праведна, па ће се уверити: да Срби ако већ нису родољубивији од Хрвата, али заиста од њих у родољубљу не заостају.

Словаци-јунаци. По извештају школског надзорника хонтске жупаније претвориле су се у четрнајст општина мађарске и немачке школе у словачке па сад мађарске новине јадикују да мађаризација не само не напредује, него управо назадује. Добро би било кад би то послужило да се Мађари већ једном опамете, а јунацима Словацима кличемо: „Живели!" — Па и још једну дичну вест имамо да јавимо о нашој браћи Словацима а та је: да су Словаци у Америци скупили међу собом 1000 ф. и послали тај новац као помоћ породици дичног словачког родољуба Светозара Хурбана Вајанског који је због једног новинарског чланка осуђен на годину дана и сада робује у сегединској тамници.

Само учтиво! Један у Одеси излазећи лист саопштио је овај чудноват позив: „Учтиво умољавамо ону личност која је јуче разбила у нашој редакцији благајну и оданде узела рекомандована писма у којима је било 30 рубаља и 40 копејка као претплата па наш лист, да нам та писма без новаца врати, да можемо лист слати дотичним претплатницима". Два дана доцније добио је главни уредник ово писмо: „Поштовани господине! Част ми је повратити вам опа четир рекомандована писма, која сам вам украо и то по вашој жељи без новаца, но молим вас да и ви мени учините једну љубав. Кад сам морао услед вашег изненадног доласка да скачем кроз прозор, оставио сам онако у наглости у вашој редакцији мој алат који ми је потребан за вршењо мога заната од којега живим, па вас молим да га замотате у један број вашег листа и то ноћас дадете однети пред варош и тамо оставите на десет кораци далеко од средње капије зоолошке баште. Уверавајући вас о мојем високом почитању и т. д." Следећи дан изашло је у реченом листу ово писмо: „Нашем непознатом пријатељу. Она четир рекомандована писма примили смо па вам срдачно захваљујемо што сте се нашој молби тако тачно одазвали. Ваш алат, ма да би вам радо учинили љубав, на жалост не можемо вам послати, јер је од јуче власништво полиције. Надајући се, поштовани господине, да због тога на нас нећете бити кивни, бележимо се са високим почитањем: Редакција". Заиста вршак учтивости!

Луд човек у шпанској нар. скупштини. За време седнице шпанског парламента 8. (20.) о. мес. протурио се један човек у седничку дворану где је стао викати на министра-председника Сагасту и бившег министра-председника Каповаса. Одмах је ухапшен и видело се да је луд.

Историја инфлуенце. Паришки „Фигаро" доноси из писма једнога агента француског краља Лудвика XVIII. једно саопштење о наступању инфлуенце за време затвора Наполеоновог на острву Св. Јелене. То место у писму гласи овако: „Јануар, 1817. На жалост, овде је умирање од неког доба велико. Код људи се често појављују запаљења и доста су опасна. За четири дана је човек или мртав, или ван сваке опасности. Ту болест зову овде „инфлуенца".

Трговина.

Нови Сад, 15. априла. Пшеница 7 фор. 50 н. Кукуруз 4 фор. 50 нов. Јечам 4 фор. 80 нов. Зоб 5 ф. 20 н. Наполица 6 ф. — н. Маст 52 ф. Сланина 52 фор. Све од 100 килограма.

*

Исказ о унешеној и на варошком кантару премереној храни и осталих предмета од 15. до 21. априла т. г.

Жита 127164 клг. Зоби 3186 клг. Јечма 930 клг. Кукуруза 750930 клг. Проје 52 клг. Пасуља 3086 клг. Кромпира 16341 клг. Масти 244 клгр. Свиња 2316 клг.

Дотерано је у варош: 14 ком. прасица, 11 ком. назимади, 5 ком. дебелих свиња, 56 ком. мршавих свиња, 747 ком. јагњаца, 19 ком. оваца, 126 телаца, 6 ком. јунаца, 49 ком. рогате марве, 16 ком. коња, 11 ком. ждребади.

Отерано је: 15 ком. рогате марве, 16 ком. коња.

На Дунаву утоварено је: у шлеп бр. 37. Фернбах из Темерина 4259 м. ц. жита за Пешту; у лађу „Ст. Иштван" Штрасер и Кениг 4800 м. ц. кукуруза; у лађу „Агнеш" Фраинд Јозеф 1800 м. ц. кукуруза; у лађу „Александер" Фраинд Јозеф 4100 м. ц. кукуруза; у лађу бр. 34. Луценбахер 1800 м. ц. кукуруза; у шлеп бр. 613. Луценбахер 5800 м. ц. кукуруза.

Новије вести.

Лондон. У парламенту прочитао је министар Асквит телеграм Џона Морлеја о немирима у Белфасту (у протестантском делу Ирске). Војска је неколико сахати по вароши стражарила док није настао мир. Становници протестантског дела вароши сазвали су збор да изаберу један одбор грађана који ће се заједно с полицијом старати да се одржи ред и мир. После тога дошло је ипак опет до изгреда те је полиција морала посредовати и неколико изгредника ухапсити.

Цариград. Овамо је у среду на вече на позив султанов стигао адмирал француске морнарице са 45 официра а после их је стигло још 50. Султан је желио да француске официре почасти а тиме изјави своје симпатије према Француској. Адмирал и официри вратили су се јуче, у суботу, натраг на своје бродове с ону страну Дарданела.

Лондон. „Дели Телеграф" дознаје да се удешава састанак између цара руског и цара Франц Јосифа, који састанак би имао бити овога лета. Руски цар пристаје, само би то хтео тако удесити да се узме обзира на осетљивост Француске и на могуће криво тумачење тога догађаја у балканским државама.

Лондон. Султан изјавио је американском посланику своје сажалење због догађаја у Мерзивану и обећао је да ће кривци бити строго кажњени.

Берлин. Прича се да су немачке савезне владе противне распуштању немачког парламента а да то не одобрава ни сама пруска влада.

Њу-Јорк. Американско и страно бродовље, које је овамо стигло због прославе отворења светске изложбе у Чикагу, примљено је свечано. Непрегледна множина народа клицала је одушевљено. Топови грмели су на поздрав и са бродова и са тврђавице Monroe.

Уредништву нашега листа стигле су на приказ ове књиге и листови:

— **Цариник,** лист за српско и странo царинштво. Година II. Свеска за март, април и мај 1893. Излази иначе сваког месеца у Београду у форми брошире. Власник и уредник Аца Миловановић начелник царинског оделења у министарству финансија. Цена на целу годину 15 ф. Овај лист има врло богат садржај и изврсно је уређен те га најтоплије препоручујемо свима онима који се занимају са царинским стварма а доћи ће добро и лаику јер ће много што шта из њега научити и необазирући се на то да је управо потребно да се тај ваљани лист потпомаже.

— **Извештај о раду и стању** панчевачке српске православне црквене општине за г. 1892.

— **Romänische Jahrbücher,** Politisch-Literariche Zeitschrift. Издавалац. Др. В. Рудов IX. год. 4. свеска. Излази у Сибињу. Годишња цена 10 фор. Садржај: Из румунске академије. 2. Од Румуна македонских. 3. Румунско државно газдинство. 4. Приче из романског народног веровања. 5. Подпрефект (новела). 6. Политички преглед. 7. Из књижевности.

Die Bibliothek des Dichters Nikolaus Zrinyi Са сликом песника. Беч 1893. Издавалац С. Кенде IV. Heumühlgasse 3. Цена 1 ф. 20 нов.

— **Още нѣколко думи по измѣнението на конституцията и грабителската политика на Русия.** Памфлет, који издаје редакција „Свободе". Софија. 1893. год.

— **Bácsmegye szennyese.** Adalék a bácskai korrypczió megismeréséhez. Написао Фридрих Стелцер познати словачки парох родољуб. Budapest 1893. Цена 30 нов. Може се добити у Новом Саду у књижари браће М. Поповића. Ова брошира драстично износи ужасну корупцију у жупанији бачкој те на исту нарочито упозорујемо српске свештенике и учитеље. Ми ћемо о тој брошири опширније проговорити док доспемо.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Баш сада се много пише и говори, је ли људма дозвољено на међукрову путовати у Америку или не. Да ће бити сваки, који се мисли селити у Америку сигуран, разјаснићу ствар.

Ја примам у Бремену сваког селитеља из аустро-угарске монархије за вожњу у Америку; сви моји путници смеју се такођер искрцати у Америци.

Само болесни, од старости слаби и кржљави људи, разбојници и неудате носеће жене не могу у Америку и то такође ја не примам.

Радници, који су контрактом на какву фабрику или приватну особу у Америци везани, послаће се натраг.

Особе, које немају више од 15 година и саме путују и особе које незнају писати и читати, такође примам и селим у Америку.

На аустријској граници морају да покажу путници пасош и мој паробродни лист (Schiffkartu), на немачкој граници треба само исту показати и пут је слободан.

Ф. МИСЛЕР,
главни одправитељ пароброда.

3-3

ЛЕП СТАН

одмах за издавање. Ближа извешћа у администрацији листа. 1-2

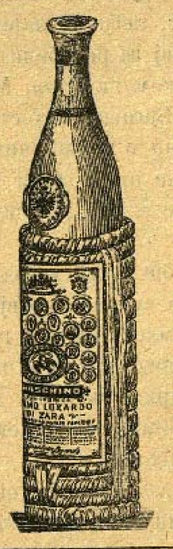

ГЛАСОВИТИХ ПРАВИХ „ЗАДАРСКИХ" ЛУКСАРДОВИХ ЛИКЕРА

Мараскино, Суракао, Ванилие, Анисет и др. Имадем главно складиште за Срем. Препоручујем на мало и велико по оригиналним ценама. Такођер препоручујем моје добро снабдевено стоваришће славонских, далматинских и италијанских бела, шиљер и црна вина, као и пештанска пива на велико, вина у количини од 100 литара, а пива од 25 литара.

Леополд Шварц,
74 24—24 у Новом Сланкамену.

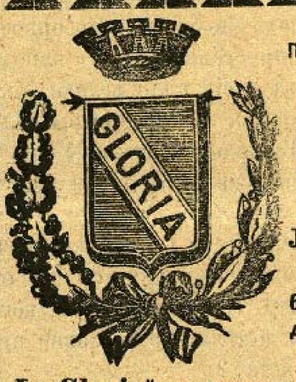

Признат је као најбољи, прави
ЦИГАРЕТ-ПАПИР
Le Gloria
од
Josef Bardou & Fils
Perpignan-Paris
60 златни медаља, 16 почасних диплома, 20 диплома „Hors Concours."

„Le Gloria" цигаретпапир надмашује све до сада постојеће цигаретпапире са каквоће и финоће.
„Le Gloria" је само онда прави ако носи подпис Joseph Bardou & Fils.
„Le Gloria" цигаретпапир добија се како са равним тако и са рецкавим (perforiert) округом.
„Le Gloria" се добити може и у завијумама (Hülsen) до сад непостигнутој изврсној каквоћи.
„Le Gloria" цигаретпапир може се добити у сваког пирибершкој и папира трговини, као и у сваког трафици. 528 17—20

МАРИЈАЦЕЛСКЕ КАПЉИЦЕ

које су од врло великог уплива против болова у стомаку, у опште признате су као кућевни лек.

Лече: против неимања апетита, слабости стомака, подригивања, затвора, киселине у стомаку, ватре у стомаку, оувишног пљувања, жутице, муке и повраћања, грчева и завијања у стомаку.

Код напоменутих болести Маријацељске капљице су од врло велике помоћи, а изврсност њихова признаната је од дугог времена што и стотинама сведоџби потврђују. — Једно стакоце с упутством стаје 40 новч., а веће 70 новч.

Schutzmarke.
C. Brady

Главно стоваришће за Аустро-Угарску налази се код:
Török Joszef gyogyszertára Budapest, Kiralyi utcza 12 sz.

Нарочито се упозорује на заштитну марку и потпис. Само оне капљице треба узимати, које на завитку имају прилепљену зелену врпцу са потписом вготовљача (C. Brady) и ове речи: „Да су праве сведочим."

У Новоме Саду добија се код: Г. Плавшића апот. П. Георгијевића, апот. У Петровцу: Ференци Истван апотекар. У Илоку: Франц Ласло, апотекар. У Шиду: Аугуст Ковиак, апотекар. 639 25—43

ПОСТОЈИ ОД 1860. ГОДИНЕ.

Одликован са сребрном и златном медаљом

ФАБРИКА НАМЕШТАЈА НАСЛЕДНИКА НИКОЛЕ ДУСИНГА

ПРЕКО ПУТА СРПСКЕ ШКОЛЕ

у сопственој кући, Ханска улица бр. 1.

Велико стовариште сопственог производа готових намештаја, шифонера, кревета, писаћи столова, дрвених и савијених столица, украса, огледала и др. и др.

Даље: гарнитуре за седење, душека, дивана, велики избор простирача, ћебета и завеса.

Прима сваковрсне оправке, украшавање при сваковрсним свечаностима, намештаје за хотеле и станове, снабдевање потребних ствари за младе по најновијем укусу

70 10—10

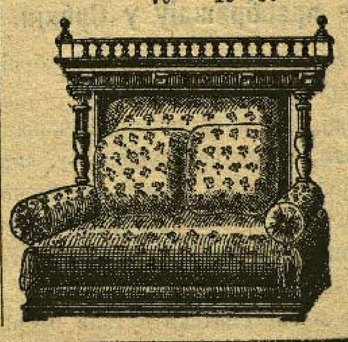

Одликован са сребрном и златном медаљом

и по најјефтинијим ценама.

Власник: Сланко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.